

21 Eylül 1967

No. ....

Tina (Ankara)

sahne

Londra'dan (3)

Metin AND

LONDRA'da geçen yazımda sözünü ettiğim Amerika Hurrah'ı gördükten sonra Amerika'yı gene en iyi Amerikalıların eleştirdiğine inancım güçlendi. Bugün hemen her ülkede Amerika'ya veristirmek, özellikle Vietnam bakımından yaygın bir durum aldı. Fakat Amerikalılar ister Vietnam, ister Zenci sorunu, ister Başkan Johnson'un tutumu ve başka konularda olsun kendi kendilerini eleştirirken daha acımasız oluyorlar. Geçen yıl Amerika'da iki aylık bir yolculuk yapmış, ondört değişik kenti dolaşmış, yığınla oyun seyretmişim, fakat bütün bunlar içinde beni en çok etkileyen San Francisco'da seyrettiğim The Committee adlı bir kabare tiyatrosu olmuştu. İşte burada seyirciler masalarında içki içerirken sahnemsi bir yerde bir avuç gencin Amerika'ya yaptıkları ür kütücü siyasal taşlamayı ilgiyle seyrediyorlardı. Amerika Hurrah'dan ayrılırken oyunun üzerimde bıraktığı etkili bir kaç gün kolayca üzerimden atamadım.

Amerikalılar çağdaş Rus yazarlarına da sahnelerinde yer vermişler. Ben oradayken Katayev'in Dormen Tiyatrosunun oynadığı adla «Bugün git yarın gel» oynuyordu. Bu oyunu birde ve Paris'te görmüş olduğum için merak edip de gitmedim. Fakat bir baş-

ka Sovyet yazarının Aleksei Arbuzov'un uzun süredir oynayan The Promise adlı oyununa gittim. Arbuzov'un Moskova'da «Irkutsk'da Oldu» adlı oyununu görmüş, belki Rusça da olduğu için (çevirisini daha sonra okumuştum) bu göklere çıkarılan oyunu pek beğenmemiştim. The Promise'de 1942 Leningrad kuşatmasından 1960 yılına dek onsekiz yıllık bir süre içinde üç kişinin yazını ve birbirleriyle ilişkisini çiziyor. Birinci perdede bombardımandan boşaltılmış bir binanın bomboş odasında buluşan üç genç, bir kız ve iki delikanlı yokluklar, zorluklar içinde birbirlerine sınıksız sarılırlar. Hepsinin yarın için parlak umutları vardır. İkinci perde gene aynı odada dört yıl sonra; genç kız doktor olmuş, delikanlılardan biri kolunu yitirmiş, kız ikisi arasında kararsızdır. Üçüncü perde onüç yıl sonra bir yılbaşı gecesi aynı odada. Genç kız iki erkekten birini seçmiş ve onunla evlenmiştir. Fakat ötekinin kızı daha çok ihtiyacı olduğunun düşünerek karısını ona bırakır, onlar da yeni bir yaşayışın eşliğinde oyun sona erer. Fazla uzun ve fazla duygulu olan oyunun içten, sıcak olmasından başka söylemediği birşey yok. Olsa olsa gençlerin besledikleri umutların gerçekleştiğini görememelerini ve

bunun hüznünü iletiyor. Frank Hauser'in yönetti-mirde genç kızı oynayan Prunella Scales ile iki delikanlıyı oynayan Colin Campbell'in ve Derek Fowlds'un oynayışlarıyla uzunluğuna rağmen çekilir, seyredilir bir oyun. Fakat şurası gerçek, günümüzün Rus oyun yazarlarından öyle önemli bir eser çıkmıyor.

Gördüğüm oyunlar arasında ilginç bir oyun Robert Shaw'un The Man in the Glass Booth (Cam hücredeki adam) adlı oyunuydu. Oyun Einchmann'ın İsrail'e kaçırılıp yargılanmasından esinlenmiş. Arthur Goldman adında aslı Alman Yahudisi olan Amerikalı bir milyarder bir gün gazetede Papa'nın İsa'nın ölümünden Yahudileri başışladığını okuyunca, bağışlamanın ne demek olduğunu göstermek için altesini ve binlerce Yahudiyi öldürmüş Adolf Dorf adında bir SS albayının kimliğine bürünür. İsrail gizli polisi kendisini İsrail'e kaçıtır ve orada bir cam hücre içinde yargılanır. Oyun daha çok bu yargılama, özellikle Goldman'ın tiyatro bakımından çok etkili söyleyişini hazırlıyor. Oyunun bir takım sorgu i-şaretlerini getiren fikir yönü üzerinde durmadan bunun tek oyuncuya büyük oynama olanağı taşıyan eksen kişisi Goldman'da Donald Plea-

sence'nin usta oynayışını belirtmek isterim. Oyuna sahneye oyun yazarı Harold Pinter değme sahne yöneticilerine taş çıkaran bir parlaklıkla koy-muş.

Londra'da hafif oyunlar pek çok. Bizde de oynanmış olan Kaktüs Çiçeği ile Bir Garip Çift hanidir gösteriliyormuş, doğrusu bunlara bir kez daha dayanamayacağım için bunların yerine bir başka hafif oyun, bir başka eğlencelik oyun seyrettim. The Flip Side adlı bu oyunun konusu iki çiftin aralarında kararı koca değiştirmesi, fakat oyunun sonunda bunun geçici bir heves olduğunun anlayıp ve alışkanlıklarından vazgeçemeyip yeniden eski eşlerine dönüşleri. Kendi türünde güzel bir güldürü, fakat büyük bir kusuru, sonunun ne olacağını baştan kestirilebilmesi. Londra'da bir de 18. yüzyılın ünlü İngiliz oyun yazarı Sheridan'ın The Rivals'ının cana cana katan neşeli bir temsilini gördüm. Sir Anthony Absolute'te Ralph Richardson ile Mrs. Malaprop'da Isabel Jeans ve bütün oyuncular oyunun akıcı, sevimli bir biçimde sunuyorlar. Bunun dışında gördüğüm temsil lerin üzerinde bile durmaya değmez. Londra'ya gidip de, bunca oyun gördükten sonra böyle gönlü boş dönmenin umut kırıklığını tattım.